

Gastrostomie katheter sondevoeding

Ouderinstructie
Het geven van sondevoeding via een
gastrostomie katheter bij je kind

Gastrostomie katheter sondevoeding geven

Wat is Ouder- en Kind Educatie (OKE)?

Het programma Ouder- en Kind Educatie (OKE) heeft als doel ouders, jongeren en zorgprofessionals te ondersteunen in het (aan)leren van diverse verpleegtechnische handelingen. Het educatiemateriaal is ontwikkeld voor ouders/verzorgers én voor jongeren die zelfstandig een handeling willen kunnen uitvoeren. De inhoud is vastgesteld met medewerking van ouders en tieners, kinderverpleegkundigen, kinderartsen en medisch pedagogisch zorgverleners uit de academische kindercentra en (kinder)thuiszorgorganisaties.

Waarom deze ouderinstructie?

Je hebt samen met de arts en de verpleegkundige besloten om je kind zelf sondevoeding te geven via de gastrostomie katheter. Deze handeling gaan wij je leren. In deze ouderinstructie geven we je informatie over alles wat er komt kijken bij het geven van sondevoeding via de gastrostomie katheter. We leggen de handeling stap voor stap aan je uit. Na het lezen van deze ouderinstructie weet je hoe je de handeling moet uitvoeren. Wanneer we in de tekst spreken over je kind, bedoelen we daarmee ook het kind dat je verzorgt.

De handeling

Een gastrostomie katheter is een slangetje dat rechtstreeks in de maag komt door een opening in de buikwand. Door de voedingspoort van de gastrostomie katheter ga je de voeding en/of medicijnen geven. Er zijn twee manieren om voeding te geven via een gastrostomie katheter: handmatig met een spuit of met hulp van een sondevoedingspomp.

Toediening sondevoeding handmatig met een spuit

Welke spullen heb ik nodig?

- Voorgeschreven hoeveelheid sondevoeding op kamertemperatuur.
- Spuit van 10, 20 of 60 ml voor de sondevoeding.
- 2x spuit van 10 tot 30 ml met lauw kraanwater.

Hoe voer ik de handeling uit?

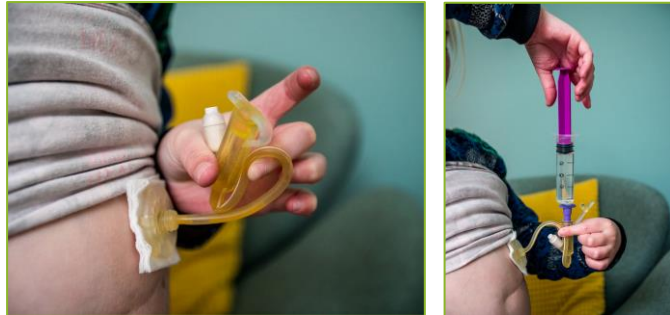
Er zijn twee manieren om sondevoeding via een spuit toe te dienen. Je kunt de sondevoeding inspuiten of hevelen. Bij inspuiten duw je de spuit leeg en bij hevelen laat je de voeding via de zwaartekracht inlopen.

Vorbereiding

- Leg de spullen die je nodig hebt klaar op een schone plek, binnen handbereik.
- Was je handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handenalkohol.
- Controleer de fles of zak met sondevoeding op beschadiging, houdbaarheidsdatum en temperatuur.
- Schud de fles of zak met sondevoeding heel licht heen en weer.
- Vul de spuit met de voorgeschreven hoeveelheid sondevoeding als je de voeding gaat inspuiten. (Bij hevelen vul je de spuit niet vooraf).
- Schuif de kleding omhoog zodat de gastrostomie katheter goed zichtbaar is.

Uitvoering

- Knik de slang van de gastrostomie katheter of zet het klemmetje dicht zodat er geen voeding of vocht uit de katheter loopt als je het afsluitdopje verwijdert.
- Draai het afsluitdopje van de gastrostomie katheter.
- Pak de spuit met 10 tot 30 ml water en draai deze op de slang van de gastrostomie katheter.

- Knik de katheter nu niet meer af of zet het klemmetje open.
- Spuit de gastrostomie katheter door met 10 tot 30 ml water.
- Knik de slang van de gastrostomie katheter of zet het klemmetje dicht.
- Draai de lege spuit van de gastrostomie katheter.

Vervolg bij **inspuiten**:

- Draai de spuit met sondevoeding op de slang van de gastrostomie katheter.
- Knik de katheter nu niet meer af of zet het klemmetje open.
- Dien voorzichtig de sondevoeding toe via de spuit door langzaam de stamper in te drukken.

Vervolg bij **hevelen**:

- Als je de voeding niet in wilt spuiten, maar langzaam in wilt laten lopen haal dan de stamper van een lege spuit en sluit de spuit aan op de slang van de gastrostomie katheter.
- Houd de spuit hoger dan de gastrostomie katheter en vul de spuit met de hoeveelheid voeding.
- Houd de spuit vast en laat de voeding langzaam op zwaartekracht inlopen. Soms moet het inlopen van de voeding op gang gebracht worden door kort de stamper in de spuit te duwen en er weer uit te halen.
- De snelheid van het inlopen van de voeding kan je beïnvloeden door de spuit hoger of lager te houden.

Vervolg als de voeding is **toegediend**:

- Als de voeding is gegeven, knik je de slang van de gastrostomie katheter of zet je het klemmetje dicht.
- Draai de lege spuit van de gastrostomie katheter.
- Pak de spuit met 10 tot 30 ml water en draai deze op de slang van de gastrostomie katheter.
- Knik de katheter nu niet meer af of zet het klemmetje open.

- Spuit de gastrostomie katheter door met 10 tot 30 ml water.
- Knik de slang van de gastrostomie katheter of zet het klemmetje dicht.
- Draai de lege spuit van de gastrostomie katheter.
- Sluit de gastrostomie katheter af met het afsluitdopje.

Afronding

- Bespreek met je kind hoe het gegaan is. Bekijk samen of het nodig is de handeling voor de volgende keer aan te passen.
- Ruim de materialen op.
- Als de spuiten binnen 8 uur nogmaals gebruikt worden, reinig je de spuiten in een sopje met afwasmiddel en leg je de stamper en huls los van elkaar te drogen op een schone doek.
- Was je handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handenlcohol.

Toediening sondevoeding met behulp van een sondevoedingspomp

Welke spullen heb ik nodig?

- Voorgeschreven hoeveelheid sondevoeding op kamertemperatuur.
- Sondevoedingspomp.
- Toedieningssysteem.
- 2x spuit met 10 tot 30 ml lauw kraanwater.

Hoe voer ik de handeling uit?

Vorbereiding

- Leg de spullen die je nodig hebt klaar op een schone plek, binnen handbereik.
- Was je handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handenalkohol.
- Controleer of de voedingspomp voldoende accu heeft of dat de stekker in het stopcontact zit.
- Controleer de fles of zak met sondevoeding op beschadiging, houdbaarheidsdatum en temperatuur.
- Schud de fles of zak met sondevoeding heel licht heen en weer.
- Open de verpakking van het toedieningssysteem.
- Sluit het toedieningssysteem aan op de fles of zak met sondevoeding.
- Als het een fles is, draai de draaidop van het toedieningssysteem op de fles.
- Als het een zak is, steek de dikke plastic naald door het afsluitfolie van de zak en draai deze goed vast.
- Zet de voedingspomp klaar volgens de gebruiksinstructie van de pomp.
- Plaats het toedieningssysteem in de pomp volgens de gebruiksinstructie van de pomp.
- Vul het toedieningssysteem met voeding volgens de gebruiksinstructie van de pomp.
- Stel op de pomp in hoeveel voeding er in moet lopen en op welke snelheid. Doe dit volgens de gebruiksinstructie van de pomp.
- Schuif de kleding omhoog zodat de gastrostomie katheter goed zichtbaar is.

Uitvoering

- Knik de slang van de gastrostomie katheter of zet het klemmetje dicht zodat er geen voeding of vocht uit de katheter loopt als je het afsluitdopje verwijdert.
- Draai het afsluitdopje van de gastrostomie katheter.
- Pak de spuit met 10 tot 30 ml water en draai dit op de slang van de gastrostomie katheter.
- Knik de katheter nu niet meer af of zet het klemmetje open.
- Spuit de gastrostomie katheter door met 10 tot 30 ml water.
- Knik de slang van de gastrostomie katheter of zet het klemmetje dicht.
- Draai de lege spuit van de gastrostomie katheter.
- Sluit het toedieningssysteem aan op de slang van de gastrostomie katheter.
- Knik de katheter nu niet meer af of zet het klemmetje open.
- Start de toediening van de voeding volgens de gebruiksinstructie van de pomp.
- Controleer of de voeding goed inloopt, of de voeding niet lekt langs de aansluiting en controleer de toedieningssnelheid op de pomp.
- Stop de toediening met de pomp nadat de voeding is ingelopen.
- Knik de slang van de gastrostomie katheter of zet het klemmetje dicht.
- Draai het toedieningssysteem van de gastrostomie katheter. Als het systeem binnen 8 uur nogmaals gebruikt wordt spoel je het systeem door met water en sluit je het systeem af met een afsluitdopje. Wanneer het systeem niet meer gebruikt wordt binnen 8 uur dan verwijder je het toedieningssysteem uit de pomp en gooi je dit weg.
- Pak de spuit met 10 tot 30 ml water en draai dit op de slang van de gastrostomie katheter.
- Knik de katheter nu niet meer af of zet het klemmetje open.
- Spuit de gastrostomie katheter door met 10 tot 30 ml water.
- Knik de slang van de gastrostomie katheter of zet het klemmetje dicht.
- Draai de lege spuit van de slang van de gastrostomie katheter.
- Sluit de gastrostomie katheter af met het afsluitdopje.

Afronding

- Bespreek met je kind hoe het gegaan is. Bekijk samen of het nodig is de handeling voor de volgende keer aan te passen.
- Ruim de materialen op.
- Als de spuit binnen 8 uur nogmaals gebruikt wordt, reinig je de spuit in een sopje met afwasmiddel en leg je de stamper en huls los van elkaar te drogen op een schone doek.
- Was je handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handensalcohol.

Aandachtspunten

Hygiëne en houdbaarheid

- Als in de thuissituatie de handen worden gewassen met water en zeep dan moet hierbij gebruik worden gemaakt van zeep in een pompje en papieren handdoekjes (tissues, keukenrol). Op een stuk zeep en in stoffen handdoeken verzamelen ziektekiemen zich snel, en zijn hiermee een grote infectiebron.
- Gesloten zakken sondevoeding kunnen op kamertemperatuur bewaard worden.
- Bewaar een open verpakking sondevoeding altijd afgesloten in de koelkast, maximaal 24 uur.
- Sondevoeding in kant en klare zakken mag 24 uur aanhangen, zelf bereide voeding mag 6 uur aanhangen en moedermelk mag 3 uur aanhangen.
- Als je zelf sondevoeding moet maken met bepaalde toevoegingen, maak deze dan voor 1 dag klaar en bewaar de flessen in de koelkast.
- Als de sondevoeding in de koelkast wordt bewaard, moet de sondevoeding 15 tot 30 minuten buiten de koelkast staan om op kamertemperatuur te komen voordat je de voeding toedient.
- De voeding kan ook op temperatuur worden gebracht met behulp van de magnetron of in een pan met warm water. Zorg ervoor dat de voeding niet te heet wordt. Heel licht schudden voor gebruik.
- Let voor de toediening op de houdbaarheidsdatum. Maak eerst de oude voorraad op.
- Verwissel elke 24 uur het toedieningssysteem. Als de voeding 8 uur of langer heeft stil gestaan moet het toedieningssysteem en de fles of zak sondevoeding vervangen worden, bij kinderen met een verminderde weerstand wordt 6 uur aangehouden.
- Verwissel elke 24 uur de spuit en of als de tijd tussen gebruik langer is dan 8 uur.

Hoe vaak voer ik de handeling uit?

Dit is afhankelijk van de hoeveelheid sondevoeding die gegeven moet worden. Voeding kan in porties gegeven worden, verdeeld over de dag. Er kan ook voor gekozen worden om de hele dag door voeding te geven via de pomp op een lage snelheid, dit heet voeding continu geven. Je beslist samen met de arts, verpleegkundige en diëtiste wat het beste is voor je kind.

Op welk moment van de dag moet ik de handeling uitvoeren?

Dat is afhankelijk van de tijden waarop je kind sondevoeding moet hebben.

Wat kan er mis gaan, waaraan kan ik dit zien en wat moet ik dan doen?

Misselijkheid of diarree

Zet bij misselijkheid en/of spugen de sondevoedingspomp uit of stop met het handmatig geven van sondevoeding en wacht tot de misselijkheid over is. Probeer de voeding op een later tijdstip toch te geven. Blijft je kind de voeding uitspugen neem dan contact op met de huisarts of dienstdoende arts. In het geval van diarree kan je ook contact opnemen met de huisarts of dienstdoende arts.

Verstopping van de gastrostomie katheter

- Om verstopping te voorkomen spoel je de gastrostomie katheter zowel voor als na de voeding door met 10 tot 30 ml water. De hoeveelheid water is afhankelijk van de leeftijd van je kind en de hoeveelheid vocht die je kind mag hebben. De verpleegkundige zal je hierover advies geven.
- Als de gastrostomie katheter niet gebruikt wordt moet deze 1 tot 2 keer per dag doorgespoeld worden met minimaal 5 ml water.
- Als de gastrostomie katheter toch verstopt raakt, probeer dan de gastrostomie katheter door te spoelen met lauw water. Probeer dit met een 5 ml spuit zodat je meer kracht kan zetten. Lukt dit niet, dan moet er een nieuwe katheter ingebracht worden.

Technische problemen

Met technische problemen worden problemen met de voedingspomp, het toedieningssysteem of de hulpmiddelen bedoeld. Bij problemen neem je contact op met de firma die deze benodigdheden heeft geleverd. Vraag bij levering dus altijd naar een telefoonnummer wat je kan bellen bij problemen.

Hoe kan ik mijn kind helpen zich prettig te voelen tijdens de handeling?

Stem je tempo af

Als je te snel handelt kan dit onrust en stress veroorzaken, als het te langzaam gaat duurt de handeling onnodig lang. Kijk goed naar je kind en waar je kind behoefte aan heeft. Je kan eventueel een pauze inlassen.

Tips voor afleiding of ontspanning

Het is belangrijk om af te stemmen op de behoeften van je kind. Sommige kinderen hebben controle nodig. In dat geval kunnen de volgende tips helpen:

- Laat je kind het tempo aangeven.
- Spreek een stopteken af, zodat er een pauze genomen kan worden.
- Laat je kind meehelpen waar mogelijk.

Voor andere kinderen werkt afleiding goed en kunnen de volgende tips helpen:

- Zoek lichamelijk contact, bijvoorbeeld door de hand vast te houden, met een vinger op de huid te tekenen, kriebelen, blazen op de huid.
- Doe een ademhalingsoefening: haal diep adem door de neus, tel tot drie en blaas dan weer uit door de mond.
- Bekijk samen een pop-up boek of prentenboek.
- Je kan samen met je kind zingen, tellen, het alfabet op zeggen, muziek luisteren of een fantasieverhaal bedenken.
- Laat je kind een spelletje spelen op de telefoon of tablet.

Hoe blijft mijn kind vertrouwen hebben in mij als ouder?

Benoemen

Vertel aan je kind wat er gaat gebeuren en wat je gaat doen. Dit geeft veiligheid en vergroot de voorspelbaarheid. Praten op een lage toon kan een kind gerust stellen en troost bieden.

Oogcontact en vriendelijke gezichtsuitdrukking

Probeer zoveel mogelijk een vriendelijke gezichtsuitdrukking te laten zien. Je kind heeft dit tijdens een moeilijk en spannend moment extra nodig.

Wie mag de handeling uitvoeren?

Volgens de wet is het geven van sondevoeding via een gastrostomie katheter een risicovolle handeling die alleen uitgevoerd mag worden door iemand die hierin getraind is. Daarom krijg je hierover informatie via deze ouderinstructie en oefen je de handeling met de verpleegkundige. Je mag de sondevoeding gaan geven als je je zeker genoeg voelt om dit te doen en de verpleegkundige je deskundig genoeg vindt. Het getekende certificaat is hiervoor het bewijs.

Praktische tips voor thuis

Naar opvang/school

Je kind kan naar de opvang of naar school. Het is per kind verschillend hoe dit geregeld moet worden en wie de voeding toe kan dienen.

Hoe plan ik de handeling in het dag en week ritme?

Je hebt met je de arts, verpleegkundige en diëtiste afspraken gemaakt over de hoeveelheid en in welke porties de sondevoeding gegeven wordt. Zorg ervoor dat je de tijd kan nemen om de voeding rustig toe te dienen en dit zo veel mogelijk op te nemen in het dagritme van jezelf en je kind.

De handeling uitvoeren op meerdere locaties

Het is mogelijk om de handeling op meerdere locaties uit te voeren. Zorg er dan voor dat je alle spullen die nodig zijn mee neemt of al op die plek hebt staan. Vul bijvoorbeeld een tas waarin altijd voldoende materiaal zit om op andere locaties de sondevoeding te geven.

Welke ruimte in het huis is geschikt om handeling uit te voeren?

Het geven van sondevoeding kan eigenlijk overal. Je hebt geen specifieke ruimte nodig in huis om de voeding toe te dienen.

Waar in het huis bewaar ik veilig de spullen?

Gebruik een vaste plek voor het bewaren van het materiaal en zorg ervoor dat kinderen hier niet bij kunnen komen.

Iets vergeten, wat moet ik dan doen?

Als je vergeten bent voeding te geven kan je kijken of het nog mogelijk is om dit alsnog te geven. Let er wel op dat je kind niet misselijk wordt en gaat spugen. Als het niet lukt om de hoeveelheid voeding in te halen is dat voor een keer niet erg. Het moet niet regelmatig gebeuren, want je kind heeft de voeding nodig.

Wie kan ik bellen als ik een vraag heb of ergens over twijfel?

Neem bij twijfels of vragen over de handeling altijd contact op met de arts of (kinderstoma) verpleegkundige. Maak bij ontslag uit het ziekenhuis of op de polikliniek afspraken met wie en hoe je contact op kan nemen.